

la separació etimològica dels dos noms i ni tan sols en la impossibilitat de veure un pont entre les diverses espècies; els gàdids en qüestió són dos peixos força diferents dintre de la família: un és propi de l'Atlàntic, el *Gadus luscus*, l'altre és del Mediterrani, el *Gadus minutus*. Segons el que he pogut aclarir, el *tacó* català, en tot cas peix de mar, deu ser un gàdid i no pas cap salmònid, però ja no podem estar tan segurs que no sigui del grup dels *esox* o belònids, i *esox* és el nom llatino-cèltic del salmó, i el que Anthimus identifica amb els *teccones*; el *Belone vulgaris* (i altres) es pesquen en les nostres costes mediterrànies, esp. l'*agulla*.

No manca, doncs, possibilitat d'enllaç. L'*agulla* (Lozano, p. 55), és un peix ben diferent dels gàdids (Lozano, 132-8). L'*agulla* me la descriuen a StPolM com una espècie de congre, peix llarg i gens gruixut; cf. també el gravat que en dóna AlcM (I, 325) amb el gravat d'un gàdid (la mòllera, VII, 522); l'*agulla* té 30-50 cm., mandíbules estretes i llargues; ja la mòllera, 15-25, DFa. En canvi el *tacó* a tots els pobles del Marresme me'l descriuen com un peix caracteritzat per la forma plana; a StPolM expliquen que es pesca a la primavera i estiu, de vegades amb xarxa mar endins, sovint prop de la costa, junt amb rasors (bastant semblant) i aranyes, amb volatins escats amb sonso o cucs de gleva: s'assembla bastant al llenguado, però així com aquest té forma allargada, el *tacó* és quasi triangular, «acaba més ample de dalt» un cop se li ha llevat el cap i el coll per cuinar-lo (me'l comparen llavors amb la forma d'un cor). També me'l relacionen amb bacallans i mares de lluç. En fi, me'n compro uns 15×7×2.3 cm.; caparró molt petit, quasi del tot confós amb el cos, que és més o menys romboïdal; color gris clar, quasi blanc, per sota, i gris molt fosc, quasi negre, per damunt.

Tot això fa pensar que és un gàdid, i descarta els salmònids i belònids. Però els gàdids són dos. El de l'Atlàntic (*Gadus luscus*) és el *tacaud* que Thomas descarta, però el mot té moltes variants, que en part coincideixen molt amb les del TECCO/*tacon*; segons Barbier hom localitza *tacau* a Baiona [però això és *-káu* o *-kó?*], però *tacó* a l'illa de Ré, també en altres costes de l'Oest; i *tako* en el bretó de Houat; d'altra banda *toucà* a Saintonge i *touke* al dept. Manche. Quant al *Gadus minutus* mediterrani, ni Barbier ni ningú ha sabut fins ara que portí aquest nom en les nostres costes, on ni Barbier ni Lozano ni ERolland (*Faune* XI, 218) li saben altre nom que *capellà*, prov. *capelan*. Encara que sigui peix més petit, deu ser semblant al *Gadus luscus*, i és fàcil que hagin tingut nom comú. El cat. *tacó* seria pres del francès? Qui sap, si *-aud* fos realment -ALD seria forta raó, però no ho sabem; el fet que en les costes cat. i mediterrànies tingui, en general, nom diferent, també ho pot fer pensar. De tota manera llavors esperaríem que fos un nom del nostre Nord, on precisament duu altres noms (supra) i *tacó* és de bastant al Sud.

Hi ha enllaç possible entre un nom dels salmònids o belònids i el d'aquest gàdid? N'hi ha algun indicí favorable. Moreau ens parla de «saumonéaux d'une

vingtaine de cm. de longueur»; un gàdid com la mòllera morenella porta en port. el nom de «*salmonete preto*» (Lozano, § 523); val a dir que *salmonete* cast. i port. en realitat sembla venir del fr. *surmulet* (parent del nostre nom, *moll*), de tota manera el fet que la gran majoria dels hispànics ho hagin canviat en *salmonete* no deixa de ser indicatiu d'un sentiment popular que pot fer possible el pas de la denominació d'un peix a la de l'altre; en fi el nom *capellà* del *Gadus minutus*, a les Illes (AlcM, s. v., § 4) designa el pleuronectes platessa, espècie de palaia. No ens precipitem, doncs, a negar que, pel que fa al nom, s'hagi pogut passar del TECCO gallo-llatí al *tacó* català, *Gadus minutus*, i fins al *taco* fr.-occid. *Gadus luscus*.

Barbier, en aquell article (i ja a RPhilFr. XXXII, 143), insisteix a relligar-los: seria a base d'un radical TECC- que significaria 'taca'. La base semàntica d'això existeix: Moreau diu que aquells *saumonéaux* de 20 cm. tenen «des taches noirâtres; le long de la ligne latérale une rangée de taches rougeâtres»; entre els diversos gàdids que duen el nom cat. de *mòllera* + adj., hi ha la *mòllera pigada*, la *mòllera borda* que en termes botànics és *Motella maculata* i la «mòllera anglesa = motella fusca» té «dos rengles de taques blanquinoses» (AlcM, s. v. §§ 2, 4, 5). Val a dir que tot això es refereix a aquells peixos grossos, i res al nostre *tacó*.

No obstant, a desgrat de tot, no veig pas que aquell TECC- (còntre el que diu Wartburg, al FEW) Barbier el declari cèltic, però sí que el relliga amb el prov. *taco*, *tacouno*, *teco* 'taca', amb el fr. *tache*, i amb noms com *taque* i *tachet* que porta la *Salamandra maculosa* en fr.-prov. i franc-comtois.

Ara bé, hi ha seguretat almenys —no hi pot haver dubtes— que el mot gallo-romànic TACA ve del germànic (TAIKN > TAKKA): tota discussió sobre això (a part de detalls) és ja superflua. La connexió amb el nom de la taca no és pas segura; si ho fos difícilment podríem creure que el TECCO dels dos gallo-romans de princ. S. VI vingui del germànic; i menys que es pugui tractar d'una correspondència cèltica o sorotàptica de TAIKN, car aquesta hauria de tenir *-d-* (correspondència fonètica forçosa, i és mot parent de l'indoeur. DEIK- 'mostrar', gr. *deiknuyut*, ll. *dico*). Serien, doncs, dos noms parònims però diferents?

Una conclusió provisional i no desenraonada, si bé gens segura, fóra que un nom *tacó* derivat del tipus TACA, i principalment nom dels gàdids, s'hagués sumat amb un mot pre-romà TECCO d'un altre origen; i, portat aquest Roine avall, fins al Mediterrani, haguessin donat junts el nom del nostre *tacó*.

¹ On en parlo amb mitja dotzena de dones i homes de diferents famílies: en venen ací en el mercat; ho troben natural quan dic que me n'han fet per dinar. També constato ara que és molt conegut a StPol i a Calella (on n'hi havia en el mercat) i no a la Costa Brava (a la P. d'Aro en diuen *tapaconys*). Les notes preses c. 1935 dels articles de RLR i Rom. ja eren a base del record que en tenia; no conservo nota de descripció de llavors. — ² Segons Moreau